



SCHOTEN, WASSERIJSTRAAT

Archeologienota: Programma van maatregelen.

RAPPORT NR. 0980

Titel

Archeologienota Schoten, Wasserijstraat: Programma van maatregelen

Auteur(s)

Mitchell van Baal & Bart Van Eyk & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2022-137

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2022D40

Plaats en datum

Beerse, 13/05/2022

INHOUD

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens	3
1 Gemotiveerd advies	4
1.1 Aanleiding vooronderzoek.....	4
1.2 Resultaten vooronderzoek	4
1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek	5
2 Programma van maatregelen	7
3 bibliografie	8

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode J. Verrijckt		2022-137
Projectcode Onroerend Erfgoed		2022D40
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Schoten
	Straat	Wasserijstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Schoten
	Afdeling	3
	Sectie	C
	Percelen	633H, 636N & 629N6
Coördinaten	Noordoost	X: 157404.40 Y: 214372.16
	Noordwest	X: 157549.46 Y: 214152.69
	Zuidoost	X: 157323.73 Y: 214066.69
	Zuidwest	X: 157159.86 Y: 214163.32
Oppervlakte plangebied		Ca. 59.143 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 36.137 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

1 GEMOTIVEERD ADVIES

1.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de bouw van een tweetal industriële gebouwen langsheen de Wasserijstraat te Schoten. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

1.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden, aangevuld met controleboringen. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid van archeologisch erfgoed op het terrein. Wel is gebleken dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed niet verstoord gaat worden door de geplande bodemingrepen.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Schoten. In de Frankische periode zou Schoten een belangrijke nederzetting geweest zijn dat als vrij land of allodium fungeerde. In 660 schonk de Heilige Reinildeis de bezittingen van Schoten, waaronder Schotsen, Merksem, Dambrugge en Sint-Job-in-'t-Goor aan de abdij van Lobbes. Door invallen van Noormannen in de 9^{de} eeuw verloor de abdij dit grondgebied. Hierdoor kwam het gebied in handen van lokale edelen. In de 12^{de} eeuw werd het grondgebied van Schoten terug overgedragen aan de Cisterciënzerabdij van Villers. Hierdoor werd Schoten in twee delen verdeeld, één deel in handen van de abdij en één deel in handen van lokale heren. Deze lokale heren bouwden een burcht om hun grondgebied te verdedigen. De overeenkomst van 24 juli 1251 had de bedoeling een einde te maken aan de betwistingen over de grond. Men ging over tot de integrale halfdeling waaruit twee heerlijkheden ontstonden. Vanaf de 16^{de} eeuw is Schoten een hertogelijke leen.

Het centrum van Schoten zou ontstaan zijn uit een kouter, een hoger gelegen stuk land omringd door bos en moeras waarop zich afgetekende veldcomplexen zouden ontwikkelen. Op de omringende slechte gronden ontstonden ontginningshoeven die later tot gehuchten zouden uitgroeien, met name Deuzeld, List, Elshout, Wouwers, Botermelk. De bevolkingsexplosie vanaf de tweede helft van de 19^{de} eeuw leidde tot een felle uitbreiding van de bestaande en opkomst van nieuwe woonkernen en is te wijten aan de toenemende industrialisatie en nieuwe haveninfrastructuur. Na WO I kende ook het centrum een snelle uitbreiding. Aan het Albertkanaal en de Schotenvaart ontwikkelde zich een nijverheidsagglomeratie met metaal- en metaalverwerkende industrie, elektrotechnische en chemische bedrijven, voedingsmiddelen, veevoederindustrie en bouwmaterialen. De meeste van deze fabrieken zijn recent; nog enkele oudere vestigingen aan Kanaaldijk, Metropoolstraat en Wasserijstraat.

Op de bodemkaart van Vlaanderen wordt de bodem binnen het plangebied gekarteerd als OB- en ON-bodem. Binnen de directe omgeving komt een Zap(o)-bodem en sLfp-bodem voor.

Vrijwel het gehele plangebied wordt gekarteerd als zijnde OB-bodem. Een **OB-bodem** betreft een zone die reeds bebouwd is.

Het zuidelijke deel van het plangebied wordt vanaf het Klein Schijn gekarteerd als zijnde ON-bodem. Een **ON-bodem** betreft een zone waarbinnen het terrein reeds werd opgehoogd. Uit controleboringen is gebleken dat het terrein inderdaad met minimaal 70cm werd opgehoogd.

Om te kijken naar de bodemopbouw en mogelijke verstoringen, werden controleboringen uitgevoerd, alsmede een bodemprofiel aangelegd. Op basis van dit bodemprofiel kan er dan ook een goed beeld verkregen worden over de bodemopbouw onderliggend aan de aanwezige verharding. De betonplaat is ca. 20 cm dik, waar onder een verstoringspakket van minimaal 80 cm dik gesitueerd is. Het verstoringspakket is opgebouwd uit verscheidene lagen van geel/beige tot grijs / zwart zand waarbinnen over de gehele dikte van het pakket bouwpuin, keitjes en schelpfragmenten aanwezig zijn. Gezien de grote concentratie van bouwpuin was het niet mogelijk om het profiel dieper uit te voeren. Hierdoor kan gesteld worden dat het verstoringspakket naar alle waarschijnlijkheid dieper rijkt dan dat kon worden vastgesteld bij het opschonen van het bodemprofiel. Tijdens de boringen bleek dat deze verstoringspakketten minimaal 70cm dik te zijn, waarna drie van de vier boringen gestuit waren. Één boring kon echter doorgezet worden. deze boring liet een verstoringspakket van ca. 180cm zien. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat de bodem een bodemopbouw kent die bestaat uit diverse verstoringspakketten, die zeker 80cm, en mogelijk 180cm dik zijn.

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent eveneens weinig archeologische vondstlocaties. Het ontbreken van goed onderzochte archeologische sites wil echter niet zeggen dat er geen archeologische sites aanwezig zijn. Zo zijn er in de omgeving diverse kastelen en historische boerderijen. Mogelijk zijn er sporen aanwezig binnen de contouren van het plangebied die hiermee verband kunnen houden. Dit is echter onwaarschijnlijk, omdat deze kastelen/boerderijen op redelijke afstand van het plangebied gelegen zijn.

Er kan, afgaande op bovengenoemde gegevens, geconcludeerd worden dat, ofwel het terrein is over een grote oppervlakte verstoord door de bebouwing binnen het onderzoeksgebied, ofwel het onderzoeksgebied is dusdanig opgehoogd dat de toekomstige werken en de werken uit het verleden het archeologisch niveau niet bereiken of hebben bereikt.

Concluderend bestaat de bodem binnen het terrein dus grotendeels uit verstoorde pakketten die zeker 80cm dik zijn, maar naar alle waarschijnlijkheid dieper rijken tot een diepte van (lokaal) 180cm beneden maaiveld. Hierdoor is de verwachting op het aantreffen van archeologische sites tijdens de geplande werken uit alle periodes laag tot nihil te noemen.

1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat het terrein zwaar verstoord is en er een dik ophogingspakket aanwezig is. Hierdoor gaan de geplande werken het archeologisch niveau niet (verder) verstoren.

Na een fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om (Code van Goede Praktijk, p. 31):

Een archeologienota of nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft (doordat de geplande bodemingrepen geen impact hebben op het eventueel

aanwezige erfgoed of doordat verder onderzoek van het aanwezige erfgoed geen nuttige kenniswinst zou opleveren), of;

Na de controleboringen, kon op basis van deze fase van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd worden om aan te tonen dat de geplande bodemingrepen in de onderzoekszone geen impact zullen hebben op het eventueel aanwezige erfgoed (punt 2). Bijgevolg wordt op basis van het huidige terreingebruik en de controleboringen dan ook voorgesteld om het terrein vrij te geven.

Op basis van bovenstaande argumentatie word een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt.

Hierbij rekening houdend dat de geplande werken deze diepte niet zullen bereiken, adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, is de lokale recente geschiedenis van het terrein. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site.
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project: Uit controleboringen is gebleken dat het plangebied opgehoogd werd met ca. 80 tot 180cm. De bouw van de nieuwe gebouwen zal dit niveau niet raken. J. Verrijckt bvba geeft dan ook het advies om het terrein vrij te geven.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

3 BIBLIOGRAFIE

- BORSBOOM, A. & VERHAGEN, P. 2012. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek* (IVO-P). SIKB
- HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., & ERWYNCK, A. 2016. Archeologische vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 48.
- TOL, A. J., VERHAGEN, P. & VERBRUGGEN, M. 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*, KNA-leidraden, Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.
- VAN GILS, M. & DE BIE, M. 2006. Steentijd in de Kempen. Prospectie, kartering en waardering van het laat-paleolithische en mesolithische erfgoed. In: COUSSERIER, K., MEYLEMANS, E. & IN 'T VEN, I. (red.), *CAI-II. Thematisch inventarisatie- en evaluatieonderzoek*. VIOE Rapporten 2, Brussel, 7-16.
- VAN GILS, M. & MEYLEMANS, E. 2019. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1*, agentschap Onroerend Erfgoed.
- Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.